

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาของปัญหา Statement of Problem

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง นายแพทย์ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา ได้กล่าวถึงข้อมูลจากการศึกษาทางระบาดวิทยาในช่วง 30 ปี พบว่า ความชุกของโรค เฉลี่ย 4.8 คนต่อประชากร 10,000 คน หรือประมาณ 1 คน ต่อประชากร 2,000 คน แต่ถ้ารวม แอสเพอร์เกอร์ซินโดรม จะมีความชุกของโรคประมาณ 1 คนต่อประชากร 1,000 คน จากรายงานการศึกษาทางระบาดวิทยาหลายรายงานในระยะหลัง พบว่าความชุกของโรคเพิ่มมากขึ้น บางรายงานพบสูงถึง 1 คนต่อประชากร 250 คน (รวมถึง Atypical Autism, Asperger's Syndrome, PDD-NOS) (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2549 : online)

ภายหลังจากที่พ่อแม่ทราบผลการวินิจฉัยของแพทย์ถึงความผิดปกติของบุตรก็เป็นเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ ก่อให้เกิดความเครียด วิตกกังวล เป็นห่วงถึงอนาคตข้างหน้าว่าใครจะเป็นผู้ดูแลบุตรของตนต่อไป มีความคาดหวังให้มีคนในครอบครัว เพื่อน คนรอบข้าง และสังคม เปิดใจยอมรับ เข้าใจและช่วยเหลือ แต่หลายครอบครัวเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวขาดคนช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

สิ่งที่ตอกย้ำความรู้สึกต่อความผิดปกติและความแปลกแยกระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ของบุตรตน คือ การจดทะเบียนผู้พิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 6 ประเภท ได้แก่ ความพิการทางการเห็น ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือการเคลื่อนไหวก่อนวัยอันควร ความพิการทางจิตใจ พฤติกรรม หรือออทิสติก ความพิการทางสติปัญญา และความพิการทางการเรียนรู้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2550 : online) โดยพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่ประกาศใช้นั้น รัฐได้อ้างถึงการส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิและโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ ศึกษ อาชีพ และสังคม โดยคนพิการจะได้รับสิทธิและโอกาสดังกล่าวเมื่อขึ้นจดทะเบียนคนพิการ

แต่ในความจริงแล้ว สังคมไทยยังไม่เปิดใจรับผู้พิการมากนัก เด็กพิการและรวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษมักจะไม่ได้รับโอกาสเหมือนเด็กทั่วไปในด้านสังคม ทั้งการทำกิจกรรม การร่วมเฉลิมฉลอง การเรียนในโรงเรียนปกติ และในบางครั้งอาจไม่ได้รับโอกาสแม้แต่จะได้เข้าร่วมกิจกรรมกับครอบครัวของตนเองด้วยซ้ำไป ความรู้สึกถูกโดดเดี่ยวและจมอยู่ในความเศร้าของพ่อแม่ของเด็กเหล่านี้ นอกจากจะเกิดขึ้นทั้งจากการถูกกีดกันทางกายภาพของสังคมแล้ว ความรู้สึกโดดเดี่ยวทางอารมณ์ของผู้ปกครองก็มีส่วนทำให้หลายครอบครัวได้แยกตัวออกจากสังคม ทั้งทางกายและทาง

อารมณ์ความรู้สึก เพื่อหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบลูกของตนกับลูกของผู้อื่น พ่อแม่บางคนหลีกเลี่ยงความอับอายที่ลูกจะไปแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมข้างนอก ด้วยการให้ลูกอยู่แต่ภายในบ้าน พวกเขาจึงค่อยๆ ห่างจากสังคมของตน ไม่คบหาญาติ และเพื่อนฝูง

ความรู้สึกเศร้าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกครอบครัวที่ทราบว่าลูกผิดปกติ บางคนเกิดอยู่นาน แต่บางคนกลับพบว่าความเศร้า ท้อแท้ สิ้นหวัง และไม่เข้าสังคมนั้น รังแต่จะทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาทั้งที่เกิดขึ้นกับตน ชีวิตครอบครัว และลูกที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น ทักษะคิดในเชิงบวกที่มองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความท้าทาย จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นกำลังใจในการช่วยเหลือลูกและให้ครอบครัวดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่นต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ปกครองบางกลุ่มได้มีทัศนคติในเชิงบวกสร้างความตระหนักรู้ผ่านการแบ่งปันข้อมูล ประสบการณ์ กำลังใจและพลังเสริมแก่พ่อแม่ ครอบครัว เพื่อน และชุมชนของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษให้มีความรู้ความเข้าใจในเชิงบวก ร่วมกันช่วยเหลือและให้กำลังใจ กิจกรรมที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มุ่งเน้นการกระตุ้นพัฒนาการแรกเริ่ม (Early Intervention) และการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเล่นกลุ่ม เด็กๆ จะได้เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่นๆ สามารถบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของเขาและดำเนินชีวิตในฐานะสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม

นอกจากนี้ ทักษะคิดในเชิงบวกผสมผสานความรัก ความศรัทธาและความเชื่อ ก็ได้ก่อให้เกิดเป็นปาฏิหาริย์ที่ยิ่งใหญ่ของปูหลานในชุมชนเล็กๆ แห่งหนึ่ง ปู่ไพโร สมลีลา มีหลานชายคลอดก่อนกำหนดและมีความผิดปกติตั้งแต่เกิด เด็บโตมามีแขนขาซ้าย และด้วยความไม่รู้หลานจึงได้รับการเลี้ยงดูโดยไม่มีการบำบัดฟื้นฟูใดๆ จนกระทั่งอายุได้ 4 ขวบ ปู่ไพโรได้ทราบว่าหลานป่วยเป็นโรคสมองพิการ (Cerebral Palsy) ซึ่งมีความผิดปกติในสมองส่วนที่ควบคุมการเคลื่อนไหว แต่ถ้าได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างสม่ำเสมอก็จะมีพัฒนาการดีขึ้น ด้วยความรักที่มีต่อหลานชายปู่ไพโรได้พาหลานไปรับการบำบัดที่โรงพยาบาลสมำเสมอ และเข้าอบรมความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลการกระตุ้นพัฒนาการเด็กพิการ จนกระทั่งปู่ไพโรเกิดแรงบันดาลใจในการประดิษฐ์ของเล่น ซึ่งทำจากเศษวัสดุที่หาง่ายตามท้องถนน เพื่อให้หลานได้ฝึกกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก และมีความสุขสนุกสนานในการเล่น จากการที่ได้เล่นเป็นประจำทำให้หลานมีพัฒนาการค่อยๆ ดีขึ้นเป็นลำดับ สามารถเดินได้เอง ช่วยเหลือตัวเอง และจนในที่สุดสามารถเข้าเรียนด้านคอมพิวเตอร์ (มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ, 2542) ความสำเร็จของปู่ไพโรกลายเป็นแรงบันดาลใจด้านบวกให้พ่อแม่อีกหลายคนที่มีความรัก ความศรัทธา และความเชื่อมั่น ในการพัฒนาศักยภาพสูงสุดของบุตรหลานตนให้สามารถดำเนินชีวิตในฐานะสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมได้

นอกจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนดังกล่าว ความเสมอภาคเท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม คือ สิ่งที่ทุกครอบครัวที่มีบุคคลที่มีความต้องการพิเศษต้องการให้คนในสังคมเกิดทัศนคติการมองผู้พิการและบุคคลที่มีความต้องการพิเศษว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งคนในสังคมไทยมากกว่าการสงสารเห็นใจในฐานะผู้พิการ

## ความสำคัญของปัญหา Significance of the Problems

จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดของมิเชล ฟูโก (Michel Foucault) ที่ได้เสนอวิธีการวิเคราะห์สังคมแบบ “วาทกรรมและอำนาจ” (Discourse and Power) การประกาศพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ของภาครัฐ ที่อ้างถึงการส่งเสริมให้คนพิการได้รับสิทธิและโอกาสเท่าเทียมเมื่อยื่นจดทะเบียนคนพิการนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขดังกล่าวคือ อำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจที่ฟูโกได้อธิบายไว้ว่า อำนาจทำงานในสองระดับพร้อมๆ กัน ด้านหนึ่ง อำนาจทำให้เรากลายเป็นวัตถุเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และจ้องมองของอำนาจ แต่อีกด้านหนึ่ง อำนาจทำให้เรากลายเป็นอัตบุคคลที่ต้องควบคุมตรวจสอบตัวเองไม่ให้ล้ำเกินไปจากเส้นแบ่งและเกณฑ์มาตรฐานต่างๆ ที่กำหนด “ความเป็นปกติ” ของคนในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554 : 84-85) สังคมหลังสมัยใหม่ในทัศนะคติของฟูโก คือ สังคมที่เต็มไปด้วยการช่วงชิงอำนาจ ซึ่งอำนาจมีอยู่ทุกหนทุกแห่งเปรียบเสมือนเครือข่ายที่โยงใยกัน หากแต่มีระดับอำนาจหรือคุณภาพที่ต่างกันตั้งแต่ระดับผู้นำจนถึงผู้ตาม เมื่อใครมีอำนาจก็จะต้องได้รับการท้าทาย และเมื่อผู้ท้าทายได้อำนาจแล้วก็มีผู้ท้าทายขึ้นมาใหม่ (จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์, 2544 : Online) เทคนิคและยุทธวิธีของการจัดการ/ใช้อำนาจของสังคมแบบสมัยใหม่ที่ผู้มาเป็นผู้ชี้เป็นชี้ตายหรือสร้างความปลอดภัยให้ประชาชนนั้นจึงไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องใช้อำนาจที่มีอยู่ดั้งเดิมแล้วตามท่วงถื่นมาเป็นส่วนที่จะช่วยทำให้เครือข่ายของอำนาจสมบูรณ์ขึ้น (จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, 2546 อ้างในจุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์, 2544 : Online) ฟูโกจึงเน้นความสำคัญของอำนาจที่มีอยู่/เกิดขึ้นตาม “ชายขอบ” ด้วย ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับการกระจายอำนาจไปสู่ชายขอบของแนวคิดแบบพหุนิยมของนักรัฐศาสตร์ที่ท้ายที่สุดจะกลับมาสู่การรวมศูนย์ (recentralized) อย่างไรก็ตาม ฟูโกก็ยังเห็นว่าแม้อำนาจจะมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง แต่อำนาจก็จะถูกท้าทายจากกลุ่มต่างๆ ที่นับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่น กลุ่มอนาธิปไตย กลุ่มผู้หญิง ฯลฯ ด้วย (จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์, 2544 : Online) จากที่ฟูโกอธิบายไว้นั้น เชื่อมโยงกับกรณีการกล่าวอ้างถึงการเท่าเทียมกันทางสังคมและการแยกมนุษย์ออกจากกันด้วยการเป็นคนพิการและคนไม่พิการนั้น ก็ได้ถูกท้าทายจากคนกลุ่มหนึ่งที่ไม่ยอมจำนนต่ออำนาจและชะตากรรม หากแต่ความรัก ความเชื่อ และความศรัทธา แปรเปลี่ยนเป็นแรงบันดาลใจในด้านบวก ที่ปลดปล่อยบุตรหลานที่มีความต้องการพิเศษของเขาให้เป็นอิสระจากการเป็นวัตถุที่ถูกควบคุม และกลายเป็นสมาชิกคนๆ หนึ่งในสังคมไทย มากกว่าในฐานะผู้พิการที่ผู้คนควรให้การสงสารและเห็นใจ

การประดิษฐ์คิดค้นโดยนำภูมิธรรมปัญญาพื้นถิ่น (Wisdom) มาใช้ในการกระตุ้นพัฒนาการหลายฝ่ายของปู่ไพรจนประสบความสำเร็จ และกลายเป็นต้นแบบที่มีเครือข่ายจากชุมชนอื่นเข้ามาเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้นั้น ปรากฏการณ์นี้ได้สะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมหลังสมัยใหม่ที่สอดคล้องกับนักหลังสมัยใหม่นิยมอย่าง ฌอง-ฟร็องซัว ลีโยตาร์ด (Jean-François Lyotard) ได้ให้ทัศนะถึงลักษณะของสังคมที่พึงประสงค์อาจเป็นสังคมระดับเล็กที่มีเรื่องเล่าในระดับแคบ (Litter Narrative) ที่สามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยความรู้เฉพาะถิ่น (จันทน์ เจริญศรี, 2544) ซึ่งแนวคิดหลังสมัยนิยมยังเน้นเรื่องความแตกต่าง (difference) และการสร้าง “อัตลักษณ์” (identity) ตามแต่ถิ่นด้วย

สำหรับเรื่องการยอมรับ/ไม่ยอมรับ การเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย และการเป็น/ไม่เป็นคนพิการ ผู้ปกครองหลายคนไม่เห็นด้วย ไม่ยอมรับ และปฏิเสธการเข้าสู่กระบวนการจดทะเบียนคนพิการให้ลูกหลานตน ผู้วิจัยเชื่อมโยงถึง “ตรรกะของการไม่เห็นด้วย” ใน Disagreement ของฌาคส์ ร็องซีแยร์ (Jacques Ranciere) ซึ่งร็องซีแยร์มองว่า “การไม่เห็นด้วย” ในฐานะที่เป็นมรรควิธีในการสร้าง “การรับรู้” ทางการเมืองของกลุ่มคนที่ถูกนับเพื่อที่จะไม่นับรวมให้เป็นส่วนของระบบ เพื่อปรับตัวเองจากป้ายหรือฉลากที่สังคมหยิบยื่นให้สู่การเป็นตัวแสดงทางการเมือง ส่วนกระบวนการสร้างการรับรู้ทางการเมืองไม่ใช่เรื่องของการสร้างหรือตอกย้ำเอกลักษณ์ของกลุ่ม แต่เป็นเรื่องของการสลายบรรดาเส้นแบ่งต่างๆ ที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อนำไปสู่การลากเส้นแบ่งใหม่ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554 : 52) ตรรกะของการไม่เห็นด้วยคือสาระสำคัญของการเมืองในแบบของร็องซีแยร์ แต่ไม่ใช่เป็นเรื่องของการเผชิญหน้ากันระหว่างความคิดหรือผลประโยชน์ การไม่เห็นด้วยคือระยะห่างหรือช่องว่างระหว่างตัวตนกับสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้น การเมืองคือการเผยให้เห็นถึงระยะห่างหรือช่องว่างนี้ การเมืองจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เราเห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ตรรกะของการไม่เห็นด้วยคือวิธีการที่เผยให้เห็นถึงโลกอีกด้านที่ข้อยกเถียงของส่วนที่ถูกนับเพื่อที่จะไม่นับรวมให้เป็นส่วนได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นข้อยกเถียงหรือเป็นการพูดไม่ใช่เป็นการส่งเสียงร้องทุกข์หรือเสียงร้องที่ไม่มีคามหมายใดๆ ทางสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554 : 53)

ในทัศนะของผู้วิจัย “ส่วนที่ถูกนับ” ได้เชื่อมโยงถึงการขึ้นทะเบียนคนพิการเพื่อการตรวจสอบข้อมูลตัวเลขเชิงสถิติ เพื่อที่จะไม่นับรวมให้เป็นส่วน นั้นหมายถึงเมื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้พิการแล้วบุคคลเหล่านี้ก็ได้กลายเป็นวัตถุเพื่อการควบคุม ตรวจสอบ และถูกคัดแยกออกจากคนในสังคมปกติทั่วไป การไม่เห็นด้วยได้กลายเป็นช่องว่างหรือระยะห่างระหว่างตัวตนกับสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นนั้น ทำให้กลุ่มคนที่เคลื่อนไหวที่ไม่ใช่เป็นเสียงร้องทุกข์ แต่เป็นความพยายามค้นหาทางออกให้กับชีวิตทำให้พวกเขาได้เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อนอย่างในกรณีของปู่ไพรกับการปรับตัวเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยความรู้เฉพาะถิ่น

## วัตถุประสงค์ Objectives of the Study

1. เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะแบบจัดวางที่เกิดจากการบูรณาการการรับรู้ความรู้สึก (Sensory Integration) กับของเล่นพื้นบ้าน
2. เพื่อสร้างสรรค์พื้นที่นันทนาการศิลปะกระตุ้นความสัมพันธ์ระหว่าง “ศิลปะ” กับ “คนที่มาดูงานศิลปะ” และความสัมพันธ์ระหว่างคนดูกับคนดูในพื้นที่นันทนาการ ภายใต้บริบทของการรวมสังคม (Social Inclusion)
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะสู่ชุมชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

## ข้อจำกัดของการศึกษา Limitation of the Study

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนที่มีห้องเรียนการศึกษาพิเศษสังกัดกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และมีนักเรียนพิการที่มีความบกพร่องอื่นร่วมเรียนด้วย ในจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร

## วิธีการดำเนินงานวิจัย Research Methodology

โครงการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าปรัชญาและประวัติศาสตร์ศิลปะหลังสมัยใหม่ในทศวรรษ 1960s ถึงปัจจุบัน โดยมุ่งศึกษาศิลปะที่มีรูปแบบของการมีส่วนร่วม (Participatory Art) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

2. ศึกษารูปแบบการบูรณาการการรับรู้ความรู้สึก (Sensory Integration) ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยใช้ 2 วิธี คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมบำบัด ครูการศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชุมชนระดับรากหญ้า

3. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับของเล่นพื้นบ้านภูมิปัญญาไทย ดำเนินการใน 2 วิธี คือ

- การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ของเล่นพื้นบ้านเพื่อชีวิตและสุขภาพ

- การวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานด้านการส่งเสริมสุขภาพที่มีการนำของเล่นพื้นบ้านภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการกระตุ้นพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชุมชน

4. ออกแบบและสร้างสรรค์ชุดนิทรรศการ

5. การจัดนิทรรศการศิลปะในชุมชน และ/หรือ โรงเรียนที่มีการศึกษาพิเศษ

## ระยะเวลาดำเนินโครงการ

1 ปี (1 ตุลาคม 2555 – 30 กันยายน 2556)

## ผลที่คาดว่าจะได้รับ Benefits of the Study

1. นิทรรศการศิลปะแบบจัดวางที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้คนในสังคม (Social Inclusion)

2. การนำศิลปะสู่ชุมชนเพื่อเติมเต็มช่องว่างระหว่างศิลปะ ผู้คน และชีวิตประจำวัน

### 3. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะสู่ชุมชน

#### นิยามศัพท์ Terminology

Social Inclusion หมายถึง การยอมรับเป็นสมาชิกของบุคคลทุกกลุ่มในสังคม อันหมายความว่า การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงกิจกรรมเพื่อสังคม การถูกรวมให้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย และที่เกิดขึ้นจากค่านิยม บรรทัดฐาน และวัฒนธรรมร่วมของชุมชนจนกลายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่เป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน (สถาบันพระปกเกล้า, 2553: online)

Children with Special Needs หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเนื่องด้วยการขาดความสามารถ (Disability) ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ความต้องการพิเศษ (Special Needs) เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นเพื่อใช้ในการวินิจฉัยอาการทางคลินิก (Clinical diagnostic) และพัฒนาการทางด้านสมรรถภาพของร่างกาย (Functional development) นอกจากนี้ ในประเทศอังกฤษ ความต้องการพิเศษมักเชื่อมโยงกับแวดวงการศึกษา โดยหมายถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา (Special Educational Needs:SEN)

Installation Art หมายถึง ศิลปะจัดวาง หรือ ศิลปะติดตั้ง เป็นประเภทของงานศิลปะที่มีที่ตั้งเฉพาะจุด, เป็นงานสามมิติ ที่ออกแบบเพื่อที่จะแปรสภาพการรับรู้ของสิ่งแวดล้อม (perception of a space)